

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich
Irena LIPOWICZ

Warszawa, 1. VI. 2011

RPO-672816-VII-720.8.1/11/JJ

00-090 Warszawa Tel. centr. 22 551 77 00
Al. Solidarności 77 Fax 22 827 64 53

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości
Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z pełnieniem przeze mnie zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji, pracownicy Biura Rzecznika dokonują wizytacji między innymi w placówkach dla nieletnich. W ich trakcie dostrzeżono, iż istotnym problemem, są przypadki długich pobyków nieletnich zatrzymanych w policyjnych izbach dziecka.

Standardy zawarte w międzynarodowych instrumentach prawa przewidują iż pobyt dziecka w takim miejscu powinien być jak najkrótszy oraz odbywać na zasadach i w trybie ustalonym przez ustawę (Artykuł 73 b Konwencji o Prawach Dziecka; Zasada 10.2 Wzorcowych Reguł Minimum Narodów Zjednoczonych Dotyczących Wymiaru Sprawiedliwości Wobec Nieletnich; Artykuł 9 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych).

Z kolei, zgodnie z art. 40 ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich* z dnia 26 października 1982 roku (Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109 ze zm.; zwana dalej upn.) Policja może zatrzymać i umieścić w policyjnej izbie dziecka nieletniego w związku z uzasadnionym podejrzeniem popełnienia przez niego czynu karalnego, w sytuacji gdy zachodzi uzasadniona obawa jego ukrycia się lub zatarcia śladów tego czynu, albo gdy nie można ustalić tożsamości nieletniego (wówczas pobyt nie może być dłuższy niż 72 godziny). Ponadto, w policyjnej izbie dziecka umieszcza się nieletniego w trakcie samowolnego pobytu poza schroniskiem dla nieletnich lub zakładem poprawczym (do 5 dni).

Krajowy Mechanizm Prewencji podczas wizytacji zapobiegawczych zwraca szczególną uwagę na czas pobytu nieletnich w policyjnych izbach dziecka i podstawę ich umieszczenia. Przykładowo, w jednej z wizytowanych Izb w 2009 r. powyżej 5 dni przebywało aż 13 % zatrzymanych. Natomiast najdłuższy pobyt osoby zatrzymanej izbie trwał 108 dni.

W odniesieniu do powyższej sytuacji, Komendant Wojewódzki Policji, któremu podlega wizytowana placówka wyjaśnił, iż główną przyczyną przedłużonych pobytów zatrzymanych nieletnich jest oczekiwanie na miejsce w schroniskach dla nieletnich. Taki stan rzeczy wynika przede wszystkim z braku przepisu prawnego określającego czas pobytu nieletniego w izbie po ogłoszeniu przez sąd orzeczenia o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich. Krajowy Mechanizm Prewencji zauważył, iż często spotykaną praktyką jest wydawanie przez sądy postanowienia o pozostaniu nieletniego w policyjnej izbie dziecka do czasu przetransportowania do orzeczonej placówki. Zwykle trwa to kilka dni. Krajowy Mechanizm Prewencji uważa jednak, że takie postanowienie powinno być wykonane niezwłocznie.

W tej samej placówce zwrócono również uwagę na sytuacje umieszczenia nieletnich w Izbie na podstawie nakazu sądu dotyczącego doprowadzenia nieletniego do placówki wychowawczej (młodzieżowego ośrodka wychowawczego lub socjoterapii). Zdaniem funkcjonariuszy Policji stosowny nakaz lub postanowienie sądu legalizuje taką czynność na mocy art. 67 u.p.n. (*policja w zakresie postępowania wykonawczego wykonuje polecenia sądu rodzinnego*). Jednak w ocenie Krajowego Mechanizmu Prewencji, taka przesłanka umieszczenia nieletniego w policyjnych izbach dziecka nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawnych.

Odrębną kwestią jest ocena zasadności umieszczenia w izbie nieletniego, którego zachowanie nie wypełnia przesłanek określonych w art. 40 § 1 upn. Zaniepokojenie wizytujących wzbudził fakt pobytu w jednej z wizytowanych izb nieletniego umieszczonego na czas czynności toczących się przed sądem. Szczegółowa analiza przypadku wykazała, iż był to jego kolejny pobyt w izbie. Każdorazowo podstawą przyjęcia do izby było postanowienie sądu okręgowego. W rezultacie w 2010 r. nieletni przebywał w izbie z w/w przyczyn 6-krotnie, a jego pobyt trwał średnio 7 dni. Prezes Sądu Okręgowego w X odpowiedział, iż opisany przypadek to fakt jednorazowy,

wynikający z postanowień sądu karnego, wydawanych w ramach toczącego się przeciwko nieletniemu postępowania karnego. Celem jaki przyświecał sądowi karnemu w podjęciu decyzji o umieszczeniu nieletniego oskarżonego było dążenie do sprawnego przeprowadzenia postępowania karnego i zapewnienie nieletniemu oskarżonemu udziału w rozprawie głównej.

Mając na uwadze powyższe przykłady oraz w oparciu o standardy międzynarodowe, Krajowy Mechanizm Prewencji każdorazowo podkreśla, że policyjne izby dziecka nie są placówkami dostosowanymi do dłuższych pobytów nieletnich, chociażby ze względu na to, że nieletni nie realizują w nich obowiązku szkolnego. W związku z tym należy podejmować wszelkie możliwe działania, aby pobyt nieletnich w tego typu placówce był możliwie najkrótszy. Podobne zalecenia zawarł Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom i Nieludzkiemu oraz Poniżającemu Traktowaniu lub Karaniu (CPT), w sprawozdaniu dla polskiego rządu z wizyty w Polsce w 2004 r. [(Rada Europy, Strasburg, 11.04.2005 r.); CPT (2005)3]. CPT zalecił wówczas, aby władze polskie zrobiły wszystko w celu zapewnienia przestrzegania w praktyce przepisów prawnych podczas pobytu dzieci w policyjnych izbach dziecka. Tymczasem, zalecenia te w dalszym ciągu nie są realizowane.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 z późn. zm.) uprzejmie proszę Pana Ministra o zajęcie stanowiska w przedstawionej kwestii. Jednocześnie informuję, iż pismo w tej samej sprawie skierowałam do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Ło, us wyneru szocudu

Renata Jędrzejko